دانشجویان درباره کاهش دوره‌های آموزشی چه می‌گویند؟

یک قانون برای همه رشته‌ها قابل اجرا نیست

همه دانشجویان، گروه هدف طرح کاهش سنوات تحصیلی در آموزش عالی هستند، اما از آنجا که در دوره تحصیلات تکمیلی آموزش‌ها تخصصی‌تر می‌شود، این سؤال به وجود می‌آید که چطور می‌توان از دوره‌های تخصصی کم کرد و در عین حال کیفیت آموزش را بالا نگه داشت. به دلیل اینکه دانشجویان مهم‌ترین مخاطبان طرح کاهش سنوات تحصیلی هستند بس باید حرف‌های آنها هم در زمینه شنیده شود.

دانشگاه تربیت مدرس در روزهای اوج آلودگی‌ها مثل همیشه شلوغ نیست، همه کلاس‌ها غیرحضوری شده و اما بعضی از دانشجویان درکنار‌تابخانه مرکزی دانشگاه مشغول مطالعه هستند. کتابخانه دختران، دانشگاه تربیت مدرس در سکوت و آرامش میزبان دانشجویان است. عدی باسری دانشجوی رشته نقشه‌برداری در مقطع ارشد تحصیل می‌کند. او معتقد است کوتاه شدن دوره تحصیلی برای رشته او نه تنها بی‌فایده است بلکه می‌تواند آسیب زننده هم باشد. این دانشجو می‌گوید: «محتوای درس‌های من واقعاً زیاد است و فکر می‌کنم همین دوسال هم برای گذراندن واحدهای تحصیلی کم باشد. تا زمانی که دانشجو درس‌هایش را به طورکامل به خصوص در رشته‌های خاص مانند نقشه‌برداری تمام نکرده باشد، وارد شدن به بازار کار برایش خیلی سخت می‌شود.»

به گفته این دانشجو، بهتر است کارشناسی ارشد همان دوسال بماند و تغییری نکند: «واقعا نمی‌توان کارشناسی ارشد را با این حجم از متون درسی یک سالۀ تمام کرد.»

بلدا چزکی دانشجوی ارشد بیوفیزیک هم معتقد است کاهش سنوات کاملاً به رشته تحصیلی بستگی دارد و این موضوع را نمی‌توان برای همه رشته‌ها اجرا کرد. او می‌گوید: «خیلی مهم است که دانشجو در چه رشته‌ای تحصیل می‌کند، مثلاً من بیوفیزیک می‌خوانم و واحدهای آزمایشگاهی و کارگاهی دارم، بنابراین برای تحقیقات دانشجویی باید وقت زیادی داشته باشم تا نتیجه کار تحقیقاتی و آزمایشگاهی خود را ببینم. البته کرایش‌های دیگر زیست مولکولی هم داریم که می‌توانند درس‌های‌شان را زودتر تمام کنند. شاید برای آنها کاهش سنوات بسیار مناسب باشد اما برای رشته من نه. به نظرم یک قانون برای همه رشته‌های دانشگاهی قابل اجرا نیست.»

این دانشجو که سال دوم مقطع ارشد در رشته بیوفیزیک است، می‌گوید: «تمام کردن ارشد در چهار ترم ممکن نیست. چون ما اینجا اساتیدی داریم که درس‌های ما را تنها برای هم می‌گذارند. به نظرمن کوتاه شدن یا طولانی شدن دوره تحصیلی به استاد هم خیلی بستگی دارد، یعنی ممکن است یک استاد با پایان نامه موافقت نکند و دوره دانشجو را طولانی کند، یا استاد دیگری ممکن است کمک‌گیری چندانی نداشته باشد و دانشجو زودتر فارغ التحصیل شود. به هر حال کسی که وارد این رشته می‌شود خوب می‌داند که بیوفیزیک یک رشته زمان‌بر است و پروژه‌های تحقیقاتی زیادی دارد.»

او درباره ورود به بازار کار با کوتاه شدن سنوات تحصیلی توضیح می‌دهد: «حتی اگر بعد از ارشد هم بخواهیم وارد بازار کار شویم باید یکوییم در پایان نامه خود با چه دستگاه‌ها و ابزارهایی کار کرده‌ایم

به سمت تهیه مقالات و پژوهش‌های بین‌المللی برنیم. خیلی از دانشگاه‌ها یک شرط برای دفاع رساله دانشجویان می‌گذارند و آن هم این است که دانشجو باید یک مقاله ISI داشته باشد. با این رویه دوره هشت تا ده ترم دکتری جوابگو نیست، چه برسد به اینکه دانشجو بخواهد مقاله‌ای بنویسد که در مجله‌های بین‌المللی استاندارد چاپ بشود.» او با انتقاد از اینکه دانشگاه‌ها ظرفیت پذیرش را بالا بردهاند، می‌گوید: «در این مدت دانشگاه‌ها ظرفیت پذیرش‌ها را بالا بردهاند، وقتی ظرفیت‌ها بالا می‌رود، افرادی که حداقل‌های لازم و توانایی‌های علمی کافی ندارند به مقطع ارشد و دکتری می‌آیند. وقتی ظرفیت زیاد می‌شود توان اساتید برای هدایت کارها پایین می‌آید، چون به همان اندازه که تعداد دانشجویان زیاد می‌شود، افراد هیأت علمی را افزایش نمی‌دهند. یعنی اگر فبلاً چهار دانشجوی دکتری با چهار هیأت علمی همکاری می‌کردند، در حال حاضر هشت دانشجو با همان چهار هیأت علمی کار می‌کنند. این رویه پروسه پژوهش دکتری را طولانی‌تر و سخت‌تر می‌کند.»

او با اشاره به اینکه دانشجو با این طرح مجبور است پول سنوات اضافه را به دانشگاه بدهد، می‌گوید: «از طرف دیگر اگر قرار باشد مقاله‌ها و خروجی‌ها با کیفیت‌تر باشد کار دانشجو نیز به مراتب سخت‌تر می‌شود، اما گم کردن زمان دانشجو جوابگو نیست. اگر این کار برای کاهش هزینه‌های دانشجوی دولتی است باز هم جوابگو نیست و باید برای هزینه‌ها فکر دیگری کرد. اتفاقی که با این طرح می‌افتد این است که دانشجو به جای هشت ترم، باید شش ترم سنوات تحصیلی داشته باشد و اگر طول تحصیل او بیشتر از شش ترم شد، تبدیل به دانشجوی شهریه‌پرداز سنواتی می‌شود و مجبور است مبلغی را به دانشگاه پرداخت کند. از طرفی اساتید هم اجازه نمی‌دهند که دانشجویان کار ضعیف ارائه بدهند، چون قرار است نام یک دانشگاه شناخته شده در مدرک دانشجو درج شود، به همین دلیل اجازه دفاع به دانشجوی داده نمی‌شود. در نهایت سنوات دانشجو تمام می‌شود و او مجبور است جریمه پژوهشی و سنواتی خود را پرداخت کند، اگر مسئولان به این ابعاد هم توجه کنند راه‌حل قابل قبول است در غیرانصورت هم چیز به ضرر دانشجو و دانشگاه است.»

او درباره حذف آزمون جامع نیز می‌گوید: «وضعیت آزمون جامع دکتری در گروه‌های مختلف با هم فرق می‌کند. نمی‌توان در مورد آن کلی گفت خوب است یا بد، چون برخی از دانشکده‌ها آزمون جامع را به شکل اصولی برگزار نمی‌کنند. ولی یک سری دانشکده‌ها هم با اصول و قواعد دقیقی این آزمون را برگزار می‌کنند، بنابراین درمورد آزمون جامع هم نمی‌توان یک نسخه کلی داد. البته قبلاً بحث حذف آزمون جامع مطرح شده بود، اما دانشگاه تربیت مدرس و دانشگاه ما با آن مخالفت کرد.»

این دانشجوی دکتری درباره اهداف طرح کاهش سنوات تحصیلی می‌گوید: «من فکر می‌کنم شاید این داستان‌ها برای کم کردن هزینه دانشگاه‌های دولتی است، درحالی که نیروی انسانی در دانشگاه‌ها بسیار زیاد است و اگر این نیروها سبک‌سازی شوند، هزینه‌های دانشگاه‌ها هم کمتر از قبل خواهد شد.»

> رضا نقی‌زاده، مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی: دوره مجاز در مقطع کارشناسی ارشد به اندازه سه نیم (یک سال) خواهد بود که دانشگاه می‌تواند در یک ترم آن انعطاف‌پذیری داشته باشد. در این طرح دانشگاه‌ها باید در دوره کارشناسی ارشد برنامه آموزشی را به پایان نامه برسانند

«ایران» جزئیات و اهداف طرح کاهش سنوات تحصیلی و نگاه دانشگاهیان به آن را بررسی می‌کند

آموزش عالی در آستانه تحولی جدید

گزارش

غزل رضایی‌ثانی
گروه اجتماعی

طرح کاهش سنوات تحصیلی از ابتدای کار دولت چهاردهم از سوی وزیر علوم مطرح شد. طبق اعلام وزارت علوم: اهداف این طرح سبک‌سازی یا چابک‌سازی فضای آموزشی عالی است اما این طرح جزئیات بیشتری هم دارد. به گفته مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی، سرعت تحول در آموزش عالی کشور ما باید با سرعت تحول در آموزشی عالی در دنیا همراه باشد، یکی از این تحول‌ها تغییر در برنامه‌های درسی است. رضا نقی‌زاده درباره اهداف و جزئیات طرح کاهش سنوات تحصیلی به «ایران» می‌گوید: «آنچه که به عنوان پیشنهاد مطرح شده شامل این مختصات است: دوره مجاز در مقطع کارشناسی ارشد به اندازه سه نیم سال (یک سال و نیم) خواهد بود که دانشگاه می‌تواند در یک ترم آن انعطاف‌پذیری داشته باشد. در این طرح دانشگاه‌ها باید در دوره کارشناسی ارشد برنامه آموزشی خود را پیش از ارائه پایان‌نامه به اتمام برسانند. به همین دلیل به دانشگاه این اختیار داده شده که تعداد واحدهای غیرضروری را کاهش بدهد. در دوره دکتری تخصصی، هرچند تحول شش سال و نیم در نظر گرفته شده که دو نیم سال با انعطاف‌پذیری در اختیار دانشگاه است. همچنین آزمون بسندگی و ارزیابی زبان خارجی به پیش از آزمون دکترا منتقل خواهد شد. علاوه بر این آزمون جامع دکتری برای دانشجویان با معدل بالای ۱۸ در سال تحصیلی ۱۴۰۵ و ۱۴۰۶ حذف می‌شود. به دانشگاه‌ها این اختیار داده شده که دوره آموزشی دکتری را یک ساله ارائه دهند و بیشتر از این زمان آن را طولانی نکنند تا دانشجویان سریع‌تر وارد دوره پژوهشی شوند و کار پژوهشی خود را با قدرت بیشتری ادامه بدهند.»

او درباره جزئیات کاهش دوره کارشناسی ارشد توضیح می‌دهد: «ما می‌توانیم برای تحصیلات تکمیلی مانند کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی یک‌ساله داشته باشیم، چرا دانشجو دو سال معطل باشد تا وارد دوره پژوهشی شود. یکی از مضرات طولانی شدن دوره‌های تحصیلات تکمیلی این است که ما در حال حاضر در تعامل با صنعت برای بورسیه صنعتی دچار مشکل هستیم. چون صنعت معتقد است دانشجویان ما دو سال درس‌هایی را می‌خوانند که اصلاً مورد نیاز آنها نیست. همچنین در مقطع کارشناسی ما یک سری دروس غیرضروری داریم که می‌توانیم آن را مدیریت کنیم.»

نقی‌زاده درباره تغییر جهانی برنامه‌های درسی آموزشی عالی می‌گوید: «در دنیا ما با یک سری «کلان روند» روبه‌رو هستیم که اولین کلان روند بحث افزایش سرعت تغییرات علم و فناوری در دنیاست. وضعیت در برخی از رشته‌های تحصیلی به گونه‌ای است که حتی استانداردهای آموزشی را زیر سؤال برده و باید هرچه زود برنامه‌های درسی بازنگری و بررسی شود تا بتواند بهروری لازم را داشته باشد. کلان روند دوم: تغییر نسل‌هاست. ما با نسلی روبه‌رو هستیم که از کودکی در دنیای دیجیتال بوده. این نسل علایق و سلایق خاص خودش را دارد، پس باید متناسب با علاقه‌مندی آنها به نیازهایشان پاسخ داد.»

او درباره تأثیر هوش مصنوعی در نظام آموزشی دنیا توضیح می‌دهد: «سومین کلان روندی که این روزها در جهان مطرح است، در دسترس بودن داده‌های تخصصی به واسطه ابزارهای هوشمند و هوش مصنوعی است. این دسترسی در سال‌های اخیر خیلی راحت‌تر در اختیار عموم مردم قرار گرفته است. این موضوع می‌تواند تأثیرات شگرفی بر ابعاد مختلف آموزش عالی در دانشگاه‌ها داشته باشد. البته این نکته را هم باید در نظر گرفت که دایا تلاش می‌کند آموزش عالی را جذاب کند، همین مسأله سیاستگذاران خوش مشغول کرده است. یکی از برنامه‌هایی که سیاستگذاران با آن روبه‌رو هستند: برنامه آموزشی است که نیازمند تحول است. دنیای امروز هم دنیای تغییر و تحول است و اگر ما این تغییرات را انجام ندهیم یا به فکرآن نباشیم، در ادامه مسیر دچار چالش و عقب‌افتادگی خواهیم شد: پس قطعاً ما نیازمند تحول در برنامه آموزشی فعلی هستیم.»

مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی با اشاره به اینکه دانشجویان حین تحصیل خود با دروس غیرضروری می‌گویند: «امروزه تحول در دنیا گریزناپذیر است و ما باید در نظام آموزشی خود تحول ایجاد کنیم، باید گلوگاه‌ها و دروس غیرضروری و آن بخش از برنامه‌ریزی آموزشی که منجر به طولانی شدن سنوات تحصیلی می‌شود را اصلاح کنیم. اما یک سری ملاحظات داریم که باید به آن توجه کرد: اول اینکه باید اختیارات دانشگاه‌ها را در مسیر برنامه‌ریزی آموزشی افزایش بدهیم چون به هرحال دانشگاه‌ها و رشته‌ها هر کدام شرایط متفاوتی دارند. این تنوع‌ها از جنس جغرافیایی، مأموریتی و رشته‌های دانشگاهی هستند.»

نقی‌زاده در پاسخ به این سؤال که این تنوع و تغییرات در مرکز آموزش عالی کنترل می‌شود یا به هر دانشگاه مناسب با شرایطی که دارد تفویض اختیار می‌شود، می‌گوید: «از نظر من مدیریت این تنوع آموزشی در مرکز وزارت علوم، بسیار سخت و حتی غیرممکن است، بنابراین ما باید اختیارات آموزشی دانشگاه‌ها را افزایش بدهیم تا بتوانند دوره‌های لازم را برگزار کنند. شاید دانشگاه در برخی از رشته‌ها احساس می‌کند، مدیریت سنوات آموزشی نیاز به دقت بیشتری دارد، پس لازم است دانشگاه انعطاف داشته باشد. علاوه بر انعطاف‌پذیری در برنامه‌ریزی آموزشی، دانشگاه باید تلاش کند کیفیت آموزشی را ارتقا بدهد.»

مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی درباره اهداف طرح کاهش سنوات آموزشی نیز توضیح می‌دهد: «هدف ما از این طرح تحولی، افزایش کیفیت آموزشی است. ما باید بتوانیم به افزایش بهروری آموزشی، مفید کردن زمان‌های بلااستفاده دانشجویان و حذف محتواهای غیرضروری، کیفیت آموزش را افزایش بدهیم. ما باید به دنیای فناوری‌های نوین در آموزش عالی سلام کنیم. همچنین باید با حوزه فناوری‌های نوین آموزشی در آموزش عالی پیوند عمیقی پیدا کنیم. امروزه دیگر نیازی نیست که دانشجو برای درس خواندن، کیلومترها به شهر دیگری برود، چون می‌تواند از بستر فناوری برای تحصیل استفاده کند. فناوری‌های مکمل، آموزش‌های شخصی‌سازی شده و خودخوان هم بخش دیگری از این طرح هستند.»

> مسعود شفیعی، استاد دانشگاه امیرکبیر: ممکن است مسئولان مربوطه بتوانند این طرح را برای علوم انسانی اجرا کنند، بنابراین وزارت علوم باید تأکید کند که این طرح برای علوم انسانی است نه فنی و مهندسی. نکته دوم این است که آیا می‌شود در دانشگاهی مانند تهران، رشته حقوق را با یک نوع نظام آموزشی و سپس رشته‌های فنی و مهندسی را با شیوه‌های دیگری ارائه دهد؟

موافقت دو عضو کمیسیون آموزش مجلس با کاهش سنوات تحصیلی

بعضی از واحدهای غیرضروری باید حذف شوند

طرح کاهش سنوات تحصیلی آموزش عالی هنوز به مجلس نرسیده است اما طبق آنچه که از صحبت‌های نمایندگان مجلس برآورد می‌شود، بیشتر آنها نظر مخالفی نسبت به این طرح ندارند و رویکردشان مثبت است. از دیدگاه نمایندگان مجلس به ویژه دو نفر از اعضای کمیسیون آموزش و تحقیقات، کاهش سنوات تحصیلی در صورتی که به بدنه آموزش آسیبی وارد نکند، طرح خوبی است، چون دانشجویان زمان زیادی از وقت خود را در دانشگاه‌ها برای گذراندن واحدهای تئوری غیرضروری سپری می‌کنند.

محمدانور بجارزهی، نماینده مردم چابهار و نیک‌شهر در مجلس درباره این طرح به «ایران» می‌گوید: «من به عنوان عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی کاملاً موافق طرح کاهش سنوات تحصیلی هستم، چون به نظرمن برخی از واحدهای تحصیلی ضرورتی ندارد. من تا دکتری تحصیل کرده‌ام و تمام این مراحل را گذرانده‌ام، ولی موافقم دوره‌های تحصیلی و واحدهای آموزشی کمتر شوند.»

او با تأکید بر اینکه محتوای آموزشی تئوریک فقط عمر دانشجویان را هدر می‌دهد، می‌گوید: «به نظرم نیازی به این حجم از محتوا، مطالب تئوری و خواندن کتاب‌های درسی نیست، چون فقط عمر و جوانی دانشجویان با خواندن این حجم از مطالب تئوری حیف می‌شود. مطالعه کارشناسی ارشد می‌تواند به یک سال و دکتری هم می‌تواند به سال یا حتی دو و نیم سال تقلیل یابد.»

بسیاری از دانشجویان و اساتید دانشگاهی معتقدند متون آموزشی در مقطع کارشناسی ارشد یک ساله به اتمام نمی‌رسد و به زمان بیشتری نیاز دارند. این عضو کمیسیون آموزش در پاسخ به این سؤال که چطور می‌توان مقطع ارشد را یک ساله تمام کرد، می‌گوید: «امکان اتمام کارشناسی ارشد در یک سال وجود دارد، البته اگر واحدهای اضافی حذف شوند، مقطع ارشد هم یک ساله تمام می‌شود. به عنوان مثال طول زمان تحصیل در رشته پزشکی عمومی در کشور ما ۷ تا ۸ سال است، اما در کشوری مثل چین ۵ سال است، پسر من آنجا درس خوانده و امسال بعد از پنج سال درسش را تمام می‌کند.»

بجارزهی درباره جزئیات و سایر اهداف این طرح می‌گوید: «این طرح برای کاهش هزینه‌ها، حذف اطلاعات غیرکاربردی و جلوگیری از هدررفت وقت و زمان دانشجویان در دانشگاه در نظر گرفته شده.»

در مقطع لیسانس و ارشد خیلی از واحدها اضافی هستند، البته شاید در مقطع دکتری برخی واحدها تخصصی‌تر باشند، اما حذف واحدهای غیرضروری منجر به کم کیفیت علمی دانشجویان نمی‌شود. همان طور که خیلی از واحدهایی که من در دانشگاه پاس کردم، هرگز به کارم نیامد.»

او درباره واکنش اعضای کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس به طرح جدید وزارت علوم و کاهش سنوات تحصیلی می‌گوید: «من با اعضای کمیسیون درباره این طرح صحبت کرده‌ام، از حرف‌هایی که زده شد، می‌توانم حدس بزنم که اعضای کمیسیون با این طرح موافق هستند.»

برخی از واحدهای درسی، غیرضروری هستند

این موضوع که حذف دروس نباید آسیبی به بدنه آموزش عالی کشور بزند، نظری مشترک بین اساتید و نمایندگانی است که با طرح کاهش سنوات تحصیلی موافق هستند. **عبدالوحید قیاضی**، عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس و نماینده مردم نور و محمودآباد معتقد است حذف دروس زائد لطمه‌ای به کیفیت آموزشی دانشجویان نمی‌زند. او در این باره می‌گوید: «طرح کاهش سنوات تحصیلی، طرح مفیدی است، اما اینکه میزان کاهش دروس چقدر باشد جای بحث دارد. به اعتقاد من، برخی از واحدهای درسی در دوره‌ها و مقاطع مختلف تحصیلی اضافی و غیرضروری هستند و نظر من رسید و اگر نباشد هم تأثیر چندانی نمی‌خورد و فقط وقت دانشجویان را می‌گیرد. البته کاهش دروس به این معنا نیست که بخواهیم وضعیت را به هم بریزیم، بلکه می‌خواهیم دروسی که در جریان کسب و کار و زندگی فرد فایده‌ای ندارند را کم کنیم. البته ممکن است یک سری دروس برای بعضی رشته‌ها الزامی باشد، ولی همان دروس برای یک رشته دیگر مفید نباشد. کاهش سنوات تحصیلی با این شرایط چیز بدی نیست. حتی می‌توان از دوره متوسطه دوم در مدرسه هم یک سال کم کرد. این یک سال هم در زندگی فردی آن شخص تأثیرگذار است هم از نظر اقتصادی به سیستم کمک می‌کند.»

عضو کمیسیون آموزش مجلس تأکید می‌کند حذف بعضی از دروس و واحدها نباید آسیب زننده باشد، او می‌گوید: «اگر در دوره کارشناسی برای رشته‌هایی مانند ادبیات، تربیت بدنی یا زمین‌شناسی و رشته‌هایی از این قبیل، واحدهایی را حذف کنیم، مجموعاً یک قابل توجهی خواهد بود و لاگرزا زیادی خواهد داشت. البته کاهش دوره کارشناسی ارشد تا یک سال کمی کیسولی می‌شود ولی هنوز این طرح به مجلس ارجاع داده نشده است که بخواهیم درباره آن اظهار نظر کنیم. به نظرمن وزارت علوم و شورای عالی عتف (علوم، تحقیقات و فناوری) باید این موضوع را به طور دقیق بررسی کنند تا طرح کاهش سنوات تحصیلی آسیب زیادی به جریان یادگیری، آموزش و مهارت آموزی دانشجویان نزند. از طرفی نکته داشتن فرم‌فوجیی برای پول غذا و خوابگاه دانشجویان است ان راهش نیست. هر موقع در این زمینه کمک خواستند می‌توان به آنها کمک کرد.»

> هر کشور ساختار آموزشی متفاوتی دارد که می‌تواند مسیر تحصیلی و برنامه‌ریزی آینده دانشجویان را تحت‌تاثیر قرار بدهد، از کارشناسی‌های سه‌ساله اروپا تا دوره‌های بلندتر در کشورهای آسیایی و آمریکا.

آسمان بقیه کشورها چه رنگی است؟

دوره کارشناسی

- **ترکیه:** مدت زمان تحصیل در مقطع کارشناسی در ترکیه ۴ تا ۴ سال طول می‌کشد.
- **مالزی:** طول مدت تحصیل دوره کارشناسی در کشور مالزی مثل ایران ۴ تا ۴ سال است؛ با این تفاوت که یک سال آن مربوط به گذراندن دوره پیش کارشناسی است.
- **هند:** مدرک کارشناسی در رشته‌های مهندسی، پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی بین ۵ تا ۵ و نیم سال به دست می‌آید.
- **چین:** طول دوره تحصیل در مقطع کارشناسی در چین ۴ سال است.
- **ژاپن:** مقطع کارشناسی در ژاپن معمولاً چهار سال طول می‌کشد و شامل ۱۲۴ واحد درسی است.
- **ایتالیا:** مقطع کارشناسی در ایتالیا یک دوره سه‌ساله است که دانشجویان طی آن ۱۸۰ واحد را می‌گذرانند. دانشجویان در هر سال تحصیلی باید ۶۰ واحد پاس کنند تا بعد از ۳ سال در مقطع کارشناسی فارغ التحصیل شوند.
- **آمریکا:** سیستم آموزشی انعطاف‌پذیرتری دارد و به دانش‌آموزان امکان تغییر رشته در دوره کارشناسی را می‌دهد. دوره کارشناسی اغلب ۴ ساله و شامل دروس عمومی و تخصصی است.
- **کانادا:** طول دوره کارشناسی ۳ تا ۴ سال است.
- **اتریش:** کارشناسی در اتریش معمولاً ۳ تا ۴ سال طول می‌کشد (۱۸۰ تا ۲۴۰ واحد).
- **سوئد:** طول دوره تحصیل کارشناسی در سوئد ۳ سال است.
- **فنلاند:** دوره‌های کارشناسی در فنلاند معمولاً ۵.۳ تا ۴ ساله هستند.
- **انگلستان:** در این کشور، دانش‌آموزان در دوره سال تعیین می‌کنند.

دوره دکتری

- **ترکیه:** دکترا در ترکیه ۴ سال به طول می‌انجامد.
- **مالزی:** مدت تحصیل دوره دکترا در مالزی بین ۳ تا ۵ سال است.
- **هند:** مدت زمان دکترا در هند حدود سه سال است، هرچند امکان ادامه تحصیل برای مدت طولانی‌تر وجود دارد، اما برخی دانشگاه‌ها حداکثر دوره ثبت‌نام را برای دانشجویان دکترا حدود پنج سال تعیین می‌کنند.
- **چین:** دوره تحصیل دکترا در چین ۳ تا ۴ سال است و سال تحصیلی از ماه مارس شروع شده و تا ژانویه ادامه دارد.
- **ژاپن:** دانشجویان دکترا در کشور ژاپن باید بین سه تا پنج سال درس بخوانند.
- **ایتالیا:** طول دوره دکترا در ایتالیا ۳ تا ۴ سال است.
- **انگلستان:** مدت‌زمان تحصیل دکترا در انگلستان برای دوره تحصیلی تمام‌وقت ۳ تا ۴ سال و برای دوره‌های پاروقت ۶ سال است.
- **آلمان:** در آلمان، دوره دکترا ۳ تا ۵ سال طول می‌کشد.
- **هلند:** در هلند دوره دکترا ۴ سال است.
- **اسپانیا:** در اسپانیا گذراندن دوره دکترا ۴ تا ۴ سال زمان نیاز دارد.
- **آمریکا:** دوره دکترای دانشگاه‌های آمریکا ۶ سال است.
- **کانادا:** در کشور کانادا گرفتن مدرک دکترا بین ۴ تا ۶ سال طول می‌کشد.
- **اتریش:** مقطع تحصیلی دکترا در این کشور حدود ۳ سال است.
- **سوئد:** مقطع دکترا در کشور سوئد شامل ۲۴۰ واحد درسی است که حدود ۴ سال طول می‌کشد.
- **فنلاند:** مقطع دکترا در کشور فنلاند حدود ۴ سال است.

استاد دانشگاه امیرکبیر: نباید علم را فدای اقتصاد کرد

مسعود شفیعی استاد تمام دانشکده مهندسی برق دانشگاه صنعتی امیرکبیر و رئیس انجمن علوم مهندسی برق ایران مخالف این طرح است. او می‌گوید: «من با این طرح موافق نیستم. در دوره تحصیل کیفیت آموزش عالی است که از دوره‌های آموزشی کم کنیم. من با این طرح خیلی موافق نیستم چون معتقدم باید بیشتر بررسی شود و نباید کیفیت را فدای کمیت کرد.»

«باید استاد تمام رشته مهندسی برق دانشگاه امیرکبیر یا اشاره به آسیب این طرح در آینده می‌گوید: «این طرح حتی برای آینده دانشجویان هم مناسب نیست. فرض کنید یک دانشجو در ایران مقطع ارشد را یک‌ساله خوانده و بعد می‌خواهد برای ادامه تحصیل به اروپا، استرالیا یا هر کشور دیگری برود؛ نگاه سایر کشورها به مدرک یک‌ساله او چیست؟ ما در جلسه‌ای که با معاون آموزشی وزیر علوم داشتیم، پرسیدیم که اگر ابعاد کارشناسی شده در این طرح تغییر کند، آیا مدرک شما بدرد بخورد، به اعتبار این دلیل که تجربه کشورهای دیگر هم همین است، کشورهای مختلف نظام‌های آموزشی گوناگون دارند؛ مثلاً در دانشگاه‌های آمریکای شمالی که بیشترین دانشگاه‌ها و نظام آموزشی قبل از انقلاب هم از آنها الگوبرداری شده است، اساتید مستقیم، برگلی و... دوره‌های کارشناسی را چهارساله، ارشد را دوساله و دکترا را چهارساله برگزار می‌کنند.»

او با تأکید بر اینکه نباید علم را فدای اقتصاد کرد توضیح می‌دهد: «این موضوع هم مطرح شد که برخی دانشجویان بیش از سنوات مجاز خود در خوابگاه‌ها می‌مانند و اسکان آنها خیلی طولانی می‌شود. این یک مسأله کاملاً فرعی است و باید راه‌های دیگری برای آن پیدا کرد. ما که نمی‌توانیم به این دلیل علم را فدای اقتصاد کنیم. من و اساتید دیگر حاضر در این جلسه برای اجرای این طرح قانع نشده‌ایم، به نظرم این کار نظام نظام آموزش عالی را به هم می‌زند.»

مسعود شفیعی استاد تمام دانشکده مهندسی برق دانشگاه صنعتی امیرکبیر و رئیس انجمن علوم مهندسی برق ایران مخالف این طرح است. او می‌گوید: «من با این طرح موافق نیستم. در دوره تحصیل کیفیت آموزش عالی است که از دوره‌های آموزشی کم کنیم. من با این طرح خیلی موافق نیستم چون معتقدم باید تحصیل دوره اروپا، استرالیا یا هر کشور دیگری برای تحصیل استفاده کنند. فناوری‌های مکمل، آموزش‌های شخصی‌سازی شده و خودخوان هم بخش دیگری از این طرح هستند.»

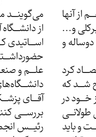

> با یک نوع نظام آموزشی و سپس رشته‌های فنی و مهندسی را با شیوه‌های دیگری از نظام آموزشی ارائه دادا؟ یا چطور ممکن است دانشجوی حقوق یک‌ساله اول بگیرد ولی دانشجوی فنی و مهندسی دوساله مدرک ارشد بگیرد؟

شفیعی با تأکید بر اینکه نظام آموزش عالی توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی مصوب کرده مقطع لیسانس چهار ساله، فوق لیسانس دوساله و دکترا چهارساله باشد، می‌گوید: «یک سری حرف‌هایی که برخی از دوستان می‌زنند این است که دانشجوی دکترا یک نوع به دانشگاه می‌آید و روزهای دیگر سرباز گاهی خودش می‌رود، نباید به دلیل این موارد کل دوره تحصیلی را تغییر داد بلکه باید مقابل همان یک مورد خاص ایستاد. وقتی می‌گوییم دانشجوی دکترا باید چهارساله فارغ التحصیل شود، اما او درس خود را تا شش سال طول می‌دهد باید فقط جلوی آن شخص را گرفت نه اینکه کل دوره را کوتاه کرد.»

به گفته استاد دانشگاه امیرکبیر برخی اعضای هیأت علمی معتقدند با اجرای طرح کاهش سنوات تحصیلی با مشکل مواجه خواهیم شد. او درباین باره می‌گوید: «دانشجویان ما از دانشگاه‌های خوبی از جمله دانشگاه شریف، امیرکبیر، تهران و... فارغ التحصیل می‌شوند و اگر روند کار آنها به هم بخورد نظام آموزش عالی هم دچار مشکل می‌شود. بنابراین افراد تصمیم گیرنده باید بیشتر طرح را بررسی کنند و بگویند دقیقاً هدفشان چیست؟ اگر هدفشان فرم‌فوجیی برای پول غذا و خوابگاه دانشجویان است ان راهش نیست. هر موقع در این زمینه کمک خواستند می‌توان به آنها کمک کرد.»

اساتید موافق و مخالف این طرح سریک موضوع توافق دارند

کیفیت آموزش نباید کم شود

هر طرح جدیدی مخالف و موافق دارد. برخی از اساتید دانشگاه معتقدند این طرح به چکش‌کاری بیشتری نیاز دارد و نباید برای همه رشته‌ها به طور یکسان اجرا شود. بعضی از آنها هم اعتقاد دارند کاهش سنوات تحصیلی با علمی دانشجو را کم می‌کند، اما در مقابل اساتیدی هستند که تمام قد از کاهش دوره‌های تحصیلی دفاع می‌کنند. چون به گفته آنها این طرح باعث کاهش هزینه و وقت دانشجو می‌شود و او را زودتر به بازار کار معرفی می‌کند.

موافقان

فاطمه یزدیان: کاهش دوره تحصیلی، هزینه آموزش را کم می‌کند

فاطمه یزدیان، دانشیار دانشکدگان علوم و فناوری‌های میان رشته‌ای در گروه آموزشی فناوری پزشکی و مهندسی بافت در دانشگاه تهران با این طرح موافق است. او با بیان اینکه کوتاه کردن دوره‌های تحصیلی باید با دیدیا همگام می‌کند به «ایران» می‌گوید: «اگر بخواهیم مسأله محور باشیم این طرح می‌تواند به ما کمک کند. مزایای این طرح کاهش هزینه و زمان تحصیل است؛ وقتی زمان تحصیل کاهش پیدا کند دانشجو زودتر سربرآورده خود را پیدا خواهد کرد. از طرفی فشار اقتصادی خانواده‌ها نیز کمتر می‌شود. وقتی دوره تحصیلی کوتاه باشد، دانشجو هدفمندتر تحصیل می‌کند و گام‌های مؤثرتر و عمیق‌تری برمی‌دارد. همچنین مزیت دیگر طرح این است که انعطاف پذیری تحصیلی را بیشتر می‌کند، یعنی می‌تواند دانشجو را به سمت کاورزی سوق بدهد تا اینکه او را درگیر دوره‌های آموزشی مختلف نگه دارد. یزدیان در مقایسه دوره‌های تحصیلی ایران با سایر کشورها می‌گوید: «برخی از کشورها دوره‌های لیسانس و فوق لیسانس کوتاهی دارند و ما می‌توانیم این گونه با استانداردهای جهانی همگام شویم. اما این طرح رسک‌هایی هم دارد، مثلاً کاهش دوره تحصیلی در مقطع لیسانس آنجا که با کمال عمق پژوهش و یادگیری باشد، خطرناک است. شاید مقطع دکترا و ارشد انعطاف پذیری لازم برای این کار را داشته باشد، اما در مقطع کارشناسی فشرده شدن دروس باعث کاهش کیفیت و کاهش مهارت‌های علمی خواهد شد، پس نباید دروس زمان پژوهشی و مهم را کم کرد. شاید ساعت‌ها را کم کنیم تا دانشجو صرفاً آن درس را پشت سر بگذارد، باید دقت کنیم که خلاقیت کاهش پیدا نکند.»

عباس سعیدی: طرح جدید کیفیت آموزش را کم نمی‌کند

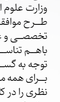

دکتر عباس سعیدی، استاد تمام بیوتکنولوژی مولکول در دانشگاه شهید بهشتی هم جزو اساتید موافق طرح کاهش سنوات تحصیلی است. او می‌گوید: «ضمن موافقت کلی با کاهش سنوات، به نظرم باید به گونه‌ای عمل شود که مجربه کاهش کیفیت آموزش نشود. در تولید علم و چاپ مقالات توسط استادان نیز نباید بر چالش جدی رویه‌رو شویم. البته برداشت من از صحبت‌های وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری این بود که وقتی دانشجو وارد یک مقطع تحصیلی مانند ارشد می‌شود، باید چهار ترم را تا شش ترم بکشاند، چون ما دانشجویانی داشته‌ایم که ارشد خود را تا حد دکتری طولانی کردهاند. با این رویه عمر دانشجو هدر می‌رود، چون باید زودتر وارد بازار کار شود. به نظرم در کارشناسی ارشد کلاس‌های درس در دو ترم تمام شود، یک ترم هم به پژوهش اختصاص داده شود. کمیسیون مورد خاص هم می‌تواند در این زمینه به دانشجو کمک کند تا اگر لازم بود یک ترم دیگر هم بماند و مهارت‌اندوزی ن